

Slováci v československých légiách (1914 – 1917 – 1920). Venované pamiatke PhDr. Mariána Hronského, DrSc. (1940 – 2012). Na vydanie pripravil Ferdinand Vrábek. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo SAV, Ústav politických vied SAV, 2018. 78 s. ISBN 978-80-224-1637-5.

Pomerne útlý, na pohľad nenápadný zborníček vydaný Ústavom politických vied (ÚPV) Slovenskej akadémie vied v Bratislave môže byť pre čitateľa zaujímavý hneď z niekoľkých dôvodov. V prvom rade obsahuje texty venované zaujímavej, aktuálnej, no pritom z hľadiska slovenskej historiografie stále relatívne málo spracovanej problematike vzniku a pôsobenia československých légii. Súčasne však predstavuje tiež spomienku na známeho slovenského historika PhDr. Mariána Hronského, DrSc., ktorý sa tejto, ale i viacerým ďalším zaujímavým témam spojeným s vývojom strednej Európy vo svojich výskumoch venoval.

Svojím rozsahom nevelká publikácia tak obsahuje okrem stručného úvodu aj tri vedecké štúdiá a zaujímavú obrazovú prílohu. Hneď v úvodnej štúdii *K slovensko-českým vzťahom pred vznikom Česko-Slovenska* jej autor dr. Miroslav Pekník priblížil vývoj vzájomných slovensko-českých vzťahov tak, ako sa formovali v záverečnom období existencie habsburskej monarchie. Nadväzovanie a následné rozvíjanie spoločnej spolupráce v rôznych oblastiach predstavovalo pre obe strany iba jednu z alternatív ďalšieho možného rozvoja nielen politickej, ale tiež hospodárskej či kultúrnej oblasti. Ako následný vývoj ukázal, v sledovanom období nakoniec tú najperspektívnejšiu.

Ako druhý z textov zaradil F. Vrábek, ktorý zborník pripravil na vydanie, doteraz nepublikovanú štúdiu M. Hronského *Organizovanie česko-slovenského zahraničného vojska a účasť Slovákov v légiách vo Francúzsku, Taliansku a Rusku počas prvej svetovej vojny*. Práca zostala v rukopise v ÚPV v Bratislave. V texte autor prezentuje popri už často uvádzaných skutočnostiach aj viaceré málo známe či dokonca úplne neznáme informácie. Vo veľmi hutnej forme, no súčasne so zdôraznením viacerých kľúčových procesov, sleduje aktivity predstaviteľov zahraničného odboja, rovnako ako budovanie či postupný návrat légii a ich príslušníkov do vlasti. Osobitnú pozornosť pritom napríklad venuje osobnosti a aktivitám M. R. Štefánika, či viacerým podrobnejším údajom o samotných legionároch.

V treťom z textov nazvanom *Historik a politológ Marián Hronský*, sa Vladimír Goněc pokúsil o stručný prehľad nielen životných osudov, ale predovšetkým odborných aktivít dr. Hronského. V chronologickom slede sa sústredil jednak na prezentáciu jeho štýlu práce a výber tém či problémov, ktorým venoval osobitnú pozornosť. Nemenej dôležité je, že pripomenul a stručne zhodnotil významnejšie publikačné výstupy tohto slovenského historika. Popri iných témach sa však zásadným predmetom jeho záujmu stal najmä „Trianon“. Problém tejto mierovej zmluvy analyzoval v širších súvislostiach už od 60. rokov minulého storočia. Dôležité bolo, že sa pritom vždy prísne držal základných zdrojov informácií, pričom postupoval dôkladne a bez zbytočných emócií či sentimentu. I z tohto dôvodu sú napríklad práce *Boj o Slovensko a Trianon 1918 – 1920* (1998), resp. *Trianon. Vznik hraníc Slovenska a problémy jeho bezpečnosti 1918 – 1920* (2011) vzorovou analýzou uvedených udalostí z pohľadu slovenskej historiografie. No nielen veľké dejinné udalosti sa dostali do centra pozornosti dr. Hronského. Viaceré texty publikoval aj v snahe priblížiť činnosť a životné osudy slovenských politikov, ako boli napríklad Ivan Dérer, Ferdinand Juriga, Andrej Hlinka a pod.

Pripomenúť si bohatú pracovnú činnosť osobností, ktoré sa dožili významného životného jubilea, prípadne predčasne opustili naše rady, by malo predstavovať prirodzenú súčasť stavovskej etiky. Najmä v prípade, že svojou prácou významne prispeli k poznaniu dovtedy neznámych, no súčasne dôležitých oblastí našej minulosti. A v tomto je hodnota edičného činu F. Vrábeka.

Patrik Derfiňák